

TRANSLATIONS, COMMUNION BETWEEN THE PAST AND PRESENT**TRADUCERILE, COMUNIUNE ÎNTRE TRECUT ȘI PREZENT**

Mădălina-Cerasela IACOB,
Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Abstract

Translations at a global level represent a way of connecting the past with the present. Through translations, the present can know more about the past. The domain of the translations is not easy; it takes experience and knowledge in order to elaborate a correct translation. Translations were a means of communication in the past and today they are the base of the world's not only cultural but also scientific development.

Rezumat

Traducerile la nivel global reprezintă un mod de a face legătura între trecut și prezent. Prin intermediul traducerilor, prezentul poate să cunoască mai multe despre trecut. Domeniul traducerilor nu este unul ușor; este nevoie de experiență și cunoaștere pentru a putea realiza corect o traducere. Traducerile au fost mijloace de comunicare în trecut iar astăzi sunt baza dezvoltării nu doar culturale ci și științifice a lumii.

Key words: *translations, globalization, past, present, international language.*

Cuvinte cheie: *traduceri, globalizare, trecut, prezent, limbaj internațional.*

Dacă ar fi să pornim de la simpla explicație a cuvântului „traducere”, am putea spune că acesta reprezintă acțiunea de a traduce, precum și produsul acestei acțiuni. Acțiunea de a traduce presupune transpunerea unui text dintr-o limbă în alta, fie el cel original sau o altă traducere a acestuia. Dacă luăm separat acest cuvânt, spre a-l analiza, vom descoperi că acesta nu reprezintă doar produsul acțiunii, ci și procesul prin care se obține acest produs, diferența fiind cea de stilistică și anume, faptul că dacă dorim să folosim cuvântul „traducere” pentru a reda produsul acțiunii de a traduce, îl vom folosi ca și substantiv, iar dacă vom dori să îl folosim pentru a reda procesul prin care obținem o traducere, va trebui să îl folosim însoțit de anumite construcții contextuale, sau prepoziții.

Procesul de a traduce nu a fost același ci a fost perfecționat de-a lungul timpului, ba chiar modernizat prin mijloacele tehnologiilor de ultimă oră. Ceea ce este cert, totuși, este faptul că traducerile au fost de un mare folos pentru întreaga civilizație și chiar civilizare a întregii umanități.

Chiar dacă societatea a evoluat, în domeniul traducerilor, se poate dovedi cu stupoare că este corect să spunem „cu cât știm mai mult, cu atât ne dăm seama că știm prea puțin” deoarece cât trăiește, omul învață. Traducerile pot fi înțelese doar de cei care le practică, de către cei care zi de zi acumulează noi cunoștințe și navighează pe noi tărâmurii ale cunoașterii.

Oamenii de rând se lovesc de traduceri zi de zi, chiar și fără să își dea seama, fie că sunt pe etichetele diverselor produse din comerț, manualele de instrucțiuni ale aparatelor electrocasnice sau în diversele spot-uri publicitare.

Traducerile sunt un mod de a uni, un mod de a cunoaște și nu în ultimul rând, un mod de a îmbogăți nu doar cultura personală a unei persoane ci și cea a unei întregi națiuni. Domeniul

traducerilor nu este unul de ignorat, ci mai degrabă este un domeniu care merită admirat și aprofundat.

Gândindu-ne la traduceri acestea pot fi necesare în mai multe domenii, în multe manuale, contracte, poezii, jocuri, tratate, notițe, notificări, scrisori și multe altele. A traduce nu este o activitate ușoară, pe lângă ceea ce ține de alfabetul fiecărei limbi, contextul și înțelesul cuvintelor pot aduce multe bătăi de cap dacă nu sunt stăpânite îndeajuns.

Dicționarele nu sunt singurele cu care un traducător se poate înarma atunci când începe o traducere, deoarece este inutil a avea arme dacă acesta nu știe cum să le folosească. Nu putem spune că activitatea de a traduce un catalog este aceeași cu cea de a traduce o poezie, de aceea translatorul este cel care trebuie să știe cum să îmbine cunoștințele proprii pentru a crea această artă a traducerii care odată creată nu aduce decât urmări fructuoase.

Deși pare plictisitor la o primă privire, este deosebit de plăcut să observi diversele modalități de comunicare ale popoarelor lui Dumnezeu. În a observa și studia cultura unui popor există diverse avantaje și multiple descoperiri care pot aduce o satisfacție profesională cât și personală, însă atunci când se studiază și limbajul unei culturi, mult mai multe lucruri fascinante vor ieși la suprafață cu siguranță.

Observând faptele și rezultatele războaielor glorioase din trecut care au avut ca urmare asimilarea unui popor de către poporul cuceritor, sau chiar invers, fapte mărețe din istorie care s-au concluzionat prin contopirea unei civilizații cu o alta, vom înțelege că traduceriile au avut și aici un cuvânt decisiv, prin simplul fapt că civilizația care a fost nevoită să se supună voinței cuceritorilor, a fost constrânsă vrând, nevrând, să apeleze la folosirea traducerilor pentru a învăța și face pe plac celor care au cucerit-o.

Un prim exemplu este cel al culturii romane, care a impus învățarea limbii latine în toate teritoriile ocupate, aceasta începând chiar cu Dacia, a cărui rezultat este limba noastră națională, și anume româna. Chiar limba noastră dacă stăm bine să ne gândim, are la baza procesul traducerii deoarece strămoșii noștri, dacii, au fost nevoiți să învețe limba latină, prin traducere și prin intermediul conviețuirii cu romanii.

Limba latină a fost cea impusă de către romani, iar aceasta a dăinuit chiar și după decada imperiului, toate documentele oficiale și limba de studiu din manualele școlare fiind latina. Inclusiv astăzi, latina este limba de bază, care trebuie învățată pentru a pricepe cum se cuvine limba română, chiar și elevii zilelor noastre au inclusă în programa școlară, limba latină. (BACONSKY, 2012)

Exemplul dat mai sus nu este singurul care poate fi dat, deoarece nu doar romanii au impus învățarea limbii lor în teritoriile ocupate, ci și alte popoare precum francezii sau englezii care au recurs la această metodă de asemenea, epatând prin propriile obiceiuri și tradiții, astfel înglobând celelalte naționalități pe care le-au asimilat.

Un exemplu concludent ar fi chiar și cele mai proaspete cuceriri teritoriale ale zilelor noastre, marile colonii ale secolului luminii, cum ar fi India sau țările musulmane cucerite de poporul francez, unde se vorbește limba franceză și respectiv teritoriile din India unde engleza este limba de bază.

Traducerile sunt o punte de legătură între trecut și prezent prin simplul fapt că legăturile dintre oameni se fac prin intermediul comunicării, iar traduceriile sunt cele care ne ajută să facem acest lucru.

Prin traduceri reușim să fim la curent cu știrile de ultimă oră, reușim să învățăm lucruri noi zi de zi, și nu în ultimul rând, reușim să ținem legătura cu celelalte civilizații de pe Glob.

Astăzi, în India se folosește o multitudine de dialecte, cum ar fi: Urdu, Hindi, Tamil și multe altele, însă limba engleză este cea care se folosește zilnic, fie că este folosită în sânul familiei, în comerț sau la locul de muncă engleza este cea care îi unește pe cetățenii indieni, chiar dacă o folosesc cu cei în vârstă care din cauza vârstei sau a circumstanțelor nu au reușit să o stăpânească la perfecție, traduceriile sunt cele care le vin în ajutor de fiecare dată.

În zilele noastre engleza este o limbă de circulație internațională și totuși ar fi absurd să îi întrebăm pe englezi despre conceptul traducerilor, pentru că în prezent există peste 7.000 de limbi

vorbite, pe care o singură persoană nu le poate învăța, de aceea ceea ce putem noi să facem este fie să încercăm să ne dedicăm întreaga viață pentru a învăța aceste limbi, fie să ne mulțumim cu ceea ce traducerile ne oferă.

Traducerile pot fi considerate originale. Acestea comportă anumite exigențe și coduri de seriozitate și precizie, care ajung până în inima vieții etnice cât și spirituale ale indivizilor și popoarelor. Odată cunoscut documentul original, acesta poate fi transpus într-o altă limbă, încercând să se redea exact sensul, însă mulți autori sunt de părere că traducerea nu poate substitui originalul. Dacă meditam bine, ajungem la ideea că Biblia noastră, Cartea Sfântă pe care civilizația religioasă din zilele noastre se bazează astăzi, este de fapt o traducere, pe care noi o luăm ca și originală. (RICOEUR, 2005)

Totuși, dacă vom da același text mai multor traducători, fie el un text tehnic fie unul științific, vom constata în fond că vor exista mai multe versiuni și că oricât am încerca, textul nu va fi tradus exact în aceeași manieră, deoarece detaliile legate de limbă sunt multe și pot reda același lucru în mai multe maniere.

Traducerile sunt cele care ne permit să pătrundem în lumea altor civilizații, este poarta deschisă spre cunoaștere, libertatea de a împrumuta și înfrumuseța propria noastră limbă și cultură. Traducerea poate fi considerată o manieră cât mai naturală și lejeră marcată de către geniul originalului, care dă Savoare patriei prin intermediul viilor culori ale diversității create de către Dumnezeu.

În Rusia, există mai multe limbi și dialecte fiecare aparținând unei familii, fie slavonă, turcă, altaică sau caucaziană, însă marea majoritate a cetățenilor vorbesc rusa. În lume există 1.3 milioane de vorbitori de chineză, 800 de milioane de vorbitori de limbă hindi, 530 de milioane de vorbitori de limbă arabă, 350 de milioane de oameni care vorbesc spaniola, 278 de milioane de adepți ai limbii ruse, indoneziană 250 de milioane, germana 185 de milioane, 175 de milioane de vorbitori de franceză, japoneză 130 de milioane, turcă 83 de milioane, swahili 50 de milioane și engleză 800 de milioane, numărul ajungând spre 1.8 milioane de vorbitori, datorită fenomenului de globalizare și datorită mijloacelor moderne de comunicare.

Limba engleză este recunoscută de marea majoritate a oamenilor de pe glob oriunde și oricând. Chiar și prin intermediul muzicii, poeziei și artei în general. Engleza este limba creatoare a globalizării și comuniunii între popoare. (BUTNARU, 2013)

În zilele noastre nu este greu să reușești să îți legătura cu o persoană de o altă naționalitate, prin simplul fapt că există fel și fel de modalități de a traduce și transpune ceea ce dorim să spunem, prin intermediul diverselor programe de traducere care se găsesc pe internet și care din păcate sunt folosite doar la acest nivel conversațional, necesitând pe viitor îmbunătățiri majore pentru a putea fi folosite cu încredere și în alte domenii mai serioase și importate.

Lăsând la o parte limba engleză, și privind spre limbile bazate pe latina, cum ar fi italiana, portugheza sau spaniola, putem să fim mândri, noi ca popor român de faptul că limba noastră provine dintr-o limbă atât de melodiouă și că este înfrățită cu alte limbi atât de plăcute auzului, cum sunt cele enumerate mai sus. Limba italiană este limba muzicii clasice, nu există o limba mai plăcută auzului, mai melodiouă și suavă pentru muzică.

Limbile care au stăpânit lumea științifică precum și cea culturală a trecutului au fost franceza, germana, rusa și engleza. Fiecare dintre aceste limbi concura pentru un loc și o poziție decisivă în societatea de la nivel global. Engleza și franceza erau folosite pentru anumite discipline iar germana și rusa au început să câștige teritoriu datorită descoperirilor lui Liebig în chimie și pentru conceperea tabelului de elemente de către Dimitri Mendeleev.

Între anii 1900-1940 a început să existe o rivalitate între limbile folosite pentru cercetările și descoperirile științifice ale momentului. Din cauza declinului Berlinului în 1945, Germania și-a pierdut statutul, naștii au abuzat de știință și au discreditat propria limbă devenind vorbitori de limbă engleză în America și Marea Britanie unde au fost nevoiți să se supună limbii. Franceza și rusa au suferit de asemenea un declin, deși erau încă folosite din motive politice, în ultimi ani ai existenței U.R.S.S., dar au ieșit din uz în anul 1989.

Engleza a rămas limbajul internațional, limba de circulație internațională pentru știință, jurnalele și ziarele erau publicate în Tokyo, Beijing, Moscova, Berlin, Paris dar era necesar să conțină neapărat o traducere în engleză. Deci limbajul decisiv, limba supraviețuitoare era engleza, un limbaj de referință pe care fiecare membru al comunității științifice globale trebuia să îl cunoască și săpânească pentru a putea comunica și împărtăși informații cu ceilalți membri.

Dacă ne întorcem în istorie, traducerile au fost un mediu de a comunica între civilizațiile existente, precum și un mod de a descoperi noi culturi și noi aderenți la civilizație. Marele explorator și om de știință Christopher Columb, a descoperit noi teritorii și popoare pe care le-a dus la lumina civilizației prin intermediul traducerilor, prin faptul că a reușit să conviețuiască, să le respecte totuși limba învățând-o, astfel convingându-i să i se alăture. (BELLOS, 2011)

Acest mare învățat om al trecutului, dăinuie și astăzi în prezentul nostru prin intermediul descoperirilor sale, precum și prin calitățile sale care îl fac să fie văzut azi drept o personalitate integră, capabilă să cutreiere mările în lung și lat pentru a descoperi noi teritorii.

Deși pare greu de asimilat, Christopher Columb, vorbea și săpânea noțiuni din limbi diverse, cum ar fi spaniola, italiana, portugheza, greaca, latina și chiar ebraica. Acesta reușea prin intermediul traducerilor să comunice cu regii și regatele vremurilor de atunci, să le ceară sprijin sau pur și simplu pentru a le furniza informațiile necesare în legătură cu noile teritorii descoperite sau planurile elaborate pentru a explora.

Fiecare descoperire făcută, fie un teritoriu nelocuit, fie un teritoriu viețuit de către om, toate au contat și au contribuit la crearea societății noastre. Christopher Columb a descoperit nu doar teritorii bogate, ci și oameni, chiar triburi de băștinași care s-au acomodat cu civilizația și care și-au adus aportul la cultură prin obiceiurile și culturile lor specifice, astfel interacționând cu ceilalți, s-a creat o asimilare culturală cu bune și rele, toate fiind luate ca atare.

Acest mare explorator săpânea cu iscusință limbile europene ale Evului Mediu, astfel încât a ținut jurnale de voiaj dar a păstrat o copie a unuia, în secret în limba latină. Acesta a folosit limbile bazate pe latină pentru a denumi noi teritorii ale noii lumi, și pentru a-și eticheta noile descoperiri.

Christopher Columb săpânea cu succes și noțiuni legate de astronomie, de care se folosea transpunându-le pe înțelesul noilor popoare descoperite, totul bazându-se pe traducere și intuiție. Toate aceste descoperiri și realizări, sunt dovada faptului că traducerile au avut o contribuție la viitorul cultural al umanității.

Logic gândind, traducerile sunt o punte de legătură între descoperirile trecutului, legătura de care prezentul are nevoie pentru a acumula sau perfecționa noi descoperiri. Pentru a putea înțelege mult mai bine istoria trecutului, obiceiurile și tradițiile trecutului, chiar și oamenii și mentalitatea de pe atunci, vechile scrieri sunt cheia.

Traducerile sunt prezente și în justiție și domeniul juridic, deoarece în ultima jumătate de secol, o amplificare și o primenire a investigațiilor de logică juridică, a fost accentuată, grație, noilor moduri de abordare, mai riguroase și mai complexe, furnizate de logica formală și deopotrivă contemporană, iar, pe de altă parte, și începutului și dezvoltării teoriei moderne a argumentării.

Justiția este cunoscută încă de pe vremea romanilor, din cele mai vechi timpuri, deci aceasta însăși a fost transmisă prin intermediul traducerilor. Dacă aprofundăm analiza noastră, vom observa că mulți termeni din dreptul român și-au chiar păstrat denumirile din limba latină. (STOIANOVICI, 2006)

În speță, oricând este necesară o reinformare, sau o aprofundare, pe baza traducerilor se pot face o multitudine de descoperiri. Vechile texte de medicină sau istorie scrise în limba latină sau în alte limbi vechi pot fi de folos pentru informarea în medicina actuală.

În concluzie, domeniul traducerilor este un domeniu bogat, aș îndrăzni să spun unul chiar nesecat de inspirație și moduri de a transpune cuvintele, construcțiile semantice, expresiile și sensurile cuvintelor dintr-o limbă în alta, ceea ce face ca legătura dintre generații să fie în continuu strânsă.

Bibliografie

1. Paul Ricoeur, *Despre traducere*, Editura Polirom, 2005.
2. Leo Butnaru, *Traduceri din secolele XX – XXI*, Editura Tipo Moldova, 2013.
3. Rodica Baconsky, *Traduceri fără frontiere - Traductions sans frontieres*, Editura Limes, 2012.
4. Drăgan Stoianovici, *Logica și dreptul - culegere de traduceri*, Editura Paideia, 2006.
5. David Bellos, *Is that a fish in your ear?: Translation and the Meaning of Everything*, Editura Faber and Faber, Inc, 2011.

